

11. Психологическа същност на учебната дейност. Учението и обучението в психичното развитие на човека.

В психологическия анализ на категорията дейност, беше установено, че многообразието на различните видове дейности възниква от спецификата на техния предмет. По този именно признак, наречен предмет се е обособила и осъществила и до ден днешен учебната дейност. Оттук следва, че става дума за обществен тип дейност, чийто предмет е въвеждане на младите поколения в продуктите на общественно-историческата дейност чрез разпредметяване и ориентиране. С този си предмет учебната дейност е специфична в цялото многообразие на дейностите, но като вид обществена дейност учебната дейност сема в себе си всички характеристики на тази категория. Особеното е в спецификата на тези характеристики, за разлика от всички други дейности. Оттук следва, че учебната дейност е преди всичко предметна дейност. Особеното е в това, че вече по своя предмет учебната дейност осигурява 100% психическото развитие на младото поколение. Основният аргумент на това твърдение е в това, че учебната дейност осигурява на младите поколения активното овладяване на общественно-историческия опит. Като вид дейност и учебната дейност е мотивирана. Има своите мотиви и подбуди. Особеното в мотивацията на учебната дейност е в това, че насочва и подбужда учащите се към овладяване на научни знания, понятия и закони. Специфични измерения има и субекта на учебната дейност за разлика от всички останали типове дейност. Субектът тук е обучаваният човек. Овладяването на продуктите на науката, изкуството и културата изисква преодоляване на бариери и наличието на положителни психологически нагласи, откриване на ценностната страна за себе си и т.н. И всички те са присъщи страни само на обучавания обект. При определени условия учебната дейност се превръща във вътрешен (скрит) процес. Всъщност това е феномена на самообучението, на определено равнище учащия постепенно се превръща и в само обучаващ се.

В анализа на категорията дейност беше установено, че една особена страна на тази категория е ориентацията. Тази характеристика е типична за учебната дейност. Учебната дейност по самото си предназначение и по самия си предмет на дейност, за ориентиране на субекта в заобикалящата го природна и обществена действителност.

Психологически учебната дейност се обособява в две разновидности – учение и обучение. Учението е вид учебна дейност за придобиване и натрупване индивидуален опит посредством проби, грешки и случаен успех с подкрепянето на успеха. Тази постановка всъщност е формулирана за пръв път в психологията от поведенческата психология. Основното съчетание, в което американската психология представя

смисъла и съдържанието на поведенческата парадигма е озаглавено “Психология на обучението”. Така психологическото понятие учение води началото си от поведенческата психология и е свързано точно с метода на пробата и грешката в натрупването на индивидуален опит на всеки субект. В този смисъл учението е достъпно както за човека, така и за висшите животни. То има единна физиологическа основа и това е механизмът на условният рефлекс. Независимо от тази обща основа у човека, ученето, без да изменя същността си, придобива и социални измерения. Тази особеност идва от овладяването и използването на езика и социалното взаимодействие с другите хора. Тази способност е особено важна. У човекът, ученето видимо се открива като процес на откриване на индивидуален опит....???

- в ранното човешко психологическо развитие

- в научните познания

И в двата случая основата една и съща липса на овладян индивидуален и обществен опит, невъзможност за ориентация отвън. В първия случай единствения начин за придобиване на индивидуален опит се оказват пробите и грешките. Но още от най-ранно детство възрастните общуват с малките деца и ги предпазват от последствията на грешките. Във втория случай, науката изследва неизвестни, непонятни процеси и явления за които има само догадки, допускания. В такива случаи именно водещо място заемат пробите. Особеното на пробата и грешката в научното познание е в това, че винаги се правят теоретични предположения. Никога не се навлиза в научното познание без хипотези, без модел на търсене.

Втората разновидност на учебната дейност е обучението. То е обществено историческа дейност присъща само на човека по две причини.

1. осъществява се само чрез езикова комуникация.
2. осъществява се в условията на социално общуване на подрастващите с възрастните.

Обучението е вид учебна дейност, която посредством езика и социалното общуване способства за ориентиране на подрастващите поколения в заобикалящите ги предмети и явления и за разпределяване и овладяване на продуктите на културата, изкуството,

науката, техниката. Обучението е вид учебна дейност за оптимално взаимодействие на подрастващите със възрастните. Това се налага от факта, че малките деца трябва да усвояват предлаганите им научни знания и категории, а това предполага възможно най-благоприятни психологически основи за взаимодействие на възрастните с подрастващите и обратно.

Обучението е вид учебна дейност за творческа изява на всяко дете, на всеки учащ се. Тази страна на обучението е дълбоко присъщата на човека творческа активност в процеса на овладяването и в осъществяването на историческия опит. Учебната дейност е предимно дейност за ориентация и учебната дейност е една от основните дейности за тези категории.